

Nr 8

Utbildningsutskottets betänkande med anledning av propositionen 1974: 1 i vad avser anslag för budgetåret 1974/75 till gymnasiala skolor m. m. jämte motioner.

1. **Bidrag till driften av gymnasieskolor.** Kungl. Maj:t har i propositionen 1974: 1 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkten D 18 (s. 155—170) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 1 438 000 000 kr.

Motionerna

1974: 226 av fru Rönnung m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t anhålla om en utredning av möjligheterna att införa socialpraktik i andra årskursen av gymnasieskolans tvååriga sociala linje,

1974: 228 av fru Sundberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att skolöverstyrelsen utreder möjligheterna till införandet av sådan internationell gymnasielinje som avslutas med möjlighet till International Baccalaureate examen och därvid också undersöker möjligheterna att förlägga sådan linje till någon av våra rikskinternatskolor,

1974: 748 av fröken Hörlén m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär åtgärder i syfte att ge samtliga elever på gymnasieskolans tvååriga linjer någon utbildning i samhällskunskap,

1974: 751 av herr Johansson i Holmgården m. fl. (c) i vad avser hemställa att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär

att en utredning tillsätts med uppgift att studera förutsättningarna för att inom lantbruksutbildningen starta ettåriga kurser eller kortare specialkurser i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkandet 2),

att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att pröva förutsättningarna för att undervisningen vid lantbruksskolorna i ökad utsträckning sker under sommartid (yrkandet 3),

1974: 764 av fröken Rogestam m. fl. (c) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att 8 kap. 43 § i skolstadgan ges följande lydelse: Samordnad specialundervisning får anordnas för elever med

syn- eller hörselskada, nedsatt rörelseförmåga eller annat handikapp enligt skolöverstyrelsens närmare anvisningar,

2. att riksdagen till Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisar ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 8 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag om 1 446 000 000 kr. att tillsammans med den nuvarande resursen för stödundervisning utnyttjas för stödundervisning och samordnad specialundervisning i gymnasieskolan,

3. att riksdagen ger Kungl. Maj:tt i uppdrag att utforma bestämmelserna för denna samordnade resurs i enlighet med vad som anförts i motionen,

1974: 1366 av fröken Eliasson (c) och fröken Andersson (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:tt begär kartläggning och därav föranledda förslag rörande behovet av förbättrad tillgång på och utbildning av ortoptister i landet.

Vissa uttalanden angående läsårets förläggning vid gymnasieskolans jordbrukslinje och tillhörande specialkurser

Med anledning av det i motionen 1974: 751 framställda yrkandet 3 erinras om att skolöverstyrelsen (SÖ) i skrivelse den 5 april 1972 till Lantbrukarnas riksförbund behandlat frågan om läsårets förläggning för jordbruksutbildningen. Skrivelsen finns intagen i Aktuellt från Skolöverstyrelsen 1971/72: 62 och återges i det följande till sina huvuddelar.

Enligt 8 kap. 24 § första stycket skolstadgan bör läsåret börja i augusti och sluta senast i juni. Detta innebär att av redovisningsåret från och med den 1 juli till och med den 30 juni påföljande år 11 kalendermånader kan utnyttjas för förläggning av läsåret, varmed avses den del om 40 veckor (280 dagar) av redovisningsåret under vilken undervisning skall meddelas. Dag för termins början och slut fastställs av styrelsen för skolan jämlikt sista stycket i nämnda paragraf. Vidare får jämlikt andra stycket i paragrafen — enligt bestämmelser som SÖ meddelar — läsåret för en linje eller specialkurs förläggas till annan del av året om det behövs med hänsyn till utbildningsmålet eller om andra särskilda skäl föreligger.

Under 1960-talets senare del har kursplaneringen i stort sett inneburit att skolorna för lantbruksundervisning haft juli månad som kursfri tid under vilken bl. a. lärarna kunnat utta huvuddelen av sin semester. Gymnasieskolans införande har i nämnda hänseende ej inneburit någon förändring. Juli månad utgör enligt skolstadgan den del av kalenderåret som regelmässigt inte ingår i läsåret. SÖ finner för närvarande inte skäl att meddela bestämmelser om annan förläggning av läsåret för jordbrukslinje eller specialkurs avseende utbildning för jordbruk än den stadgeenliga.

Enligt 18 kap. 6 § skolstadgan skall lärare vid gymnasieskolan åtnjuta ferier. Detta innebär att läraren skall meddela undervisning i princip 40 veckor under ett och samma redovisningsår.

Den elasticitet i fråga om förläggningen av läsåret som lantbruksut-

bildningen kräver och som styrelsen för skolan med stöd av 8 kap. 24 § sista stycket skolstadgan kan tillämpa medför motsvarande elasticitet ifråga om förläggningen av lärarnas tjänstgöring respektive ferier. Verksamheten på skolorna är fortfarande ojämnt fördelad under året med en tyngdpunkt under vintermånaderna. Detta kan medföra en förskjutning av vissa lärares tjänstgöring under juni eller augusti månad vilket innebär att ferietiden för sådan lärare förskjuts i motsvarande mån.

Ovan redovisade förhållanden innebär således att vederbörande skolas styrelse har inom ramen för berörda bestämmelse i skolstadgan möjlighet att planera verksamheten med hänsyn till skiftande vegetationsperioder. SÖ är medveten om att vissa svårigheter kan uppstå ifråga om undervisningen i allmänna ämnen, om läsåret för jordbrukslinjen alltför mycket avviker från det läsår som tillämpas för den övriga delen av gymnasieskolan på orten. Dessa problem bör i det enskilda fallet på bästa sätt lösas av styrelsen för skolan.

Utskottet

Kungl. Maj:t beräknar för budgetåret 1974/75 under förevarande anslag medel för ca 100 400 helårsplatser inom gymnasieskolans grundskoleanknutna del och för ca 29 300 helårsplatser inom den icke-grundskoleanknutna delen, sammanlagt ca 129 700 platser för hela gymnasieskolan. Riktlinjer för dimensioneringen av de olika studievägarna ges i propositionen. Vid de slutliga besluten om intagningsplatsernas fördelning på olika studievägar inför läsåret 1974/75 ankommer det på skolöverstyrelsen att uppmärksamt följa utvecklingen inom gymnasieskolan och att, om detta befinner sig nödvändigt, omfördela elevplatser mellan olika studievägar inom ramen för totalantalet platser för gymnasieskolan.

Som utskottet erinrat om i sitt betänkande 1974: 7 har riksdagen i olika sammanhang slagit fast att de handikappade skall ha samma rätt till utbildning som icke-handikappade och att detta i görligaste mån bör förverkligas inom ramen för det reguljära utbildningsväsendet.

Skolöverstyrelsen och styrelsen för vårdtjänst har i en gemensam promemoria angående försöksverksamhet med gymnasial utbildning för svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade föreslagit att ca 20 elever vid Ingemundskolan i Solna fr. o. m. läsåret 1974/75 får möjlighet till integrerad undervisning vid Skärholmens gymnasium i Stockholm. Chefen för utbildningsdepartementet förordar efter samråd med chefen för socialdepartementet att detta förslag genomförs. Utskottet tillstyrker förslaget men noterar att det är fråga om en försöksverksamhet. Enligt utskottets mening bör verksamheten i Skärholmen inte utvidgas och motsvarande försöksverksamhet inte startas på annan ort förrän tillräckliga erfarenheter vunnits av verksamheten i Skärholmen.

Frågan om införande av en internationell gymnasielinje som avslutas med möjlighet att avlägga *International Baccalaureate Examination* aktualiseras i motionen 1974: 228. Fördelen med en sådan linje anses

bl. a. vara att ifrågavarande examen skulle ge behörighet till universitetsstudier i olika länder.

Flera internationella organ verkar sedan länge för att på skilda sätt underlätta jämförelsen och det internationella godkännandet av avgångsbetyg och slutamina från gymnasial utbildning i respektive medlemsländer. När det gäller akademisk ekvivalens — rätten att överföra utländska betyg eller examina för tillträde till universitet — har internationella konventioner eller avtal om ekvivalens antagits av grupper av länder och andra är under förberedelse. Inom Europarådet tillkom år 1953 en universitetskonvention, vari slås fast att sådana examensbetyg som utfärdats i fördragsslutande land skall erkännas i varje annat fördragsslutande land om betyget i fråga ger tillträde till högre utbildning i hemlandet. Tillträdet skall dock vara beroende av tillgång på plats. Även inom Unescos arbete har evaluerings- och ekvivalensfrågorna hög prioritet. I ett långsiktigt projekt för att förbättra informationen i ekvivalenshänseende samarbetar Europarådet med Unesco och Europeiska Gemenskaperna. En europeisk överenskommelse om ett gemensamt ekvivalensinformationssystem förbereds. Inom Europarådet utarbetas successivt jämförande översikter över europeiska betyg och examina.

En fortsatt verksamhet i linje med vad som här beskrivits anser utskottet vara en effektivare väg att främja den internationella rörligheten än att införa en särskild linje i gymnasieskolan som kan avslutas med viss internationell examen. Som framgått av det föregående ger sådant avgångsbetyg från treårig linje av gymnasieskolan, som ger allmän behörighet till högre utbildning i Sverige, motsvarande behörighet utomlands. Om det visar sig föreligga behov av en utbildning som kan avslutas med i motionen nämnd examen — för t. ex. barn till vissa utländska tjänstemän i Sverige — förutsätter utskottet att skolöverstyrelsen tar erforderliga initiativ. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet bifall till motionen 1974: 228.

I motionen 1974: 751 behandlas frågan om läsårets förläggning vid gymnasieskolans jordbrukslinje och specialkurser för jordbruk. Enligt motionärerna får jordbrukslinjens elever, om jordbruksundervisningen tidsmässigt löper helt parallellt med övrig undervisning inom gymnasieskolan, inte erforderlig undervisning under den mest intensiva jordbruksperioden. Förutsättningarna för att jordbruksundervisningen i ökad utsträckning sker under sommartid bör, menar motionärerna, prövas.

Bestämmelserna i 8 kap. 24 § skolstadgan (1971: 235) har följande lydelse: »Läsåret bör börja i augusti och sluta senast i juni. Enligt bestämmelser som meddelas av skolöverstyrelsen får läsåret för en linje eller specialkurs förläggas till en annan del av året, om det behövs med hän-

syn till utbildningsmålet eller om andra särskilda skäl föreligger. Dag för termins början och slut fastställs av styrelsen för skolan.»

Med stöd av bestämmelserna i 8 kap. 24 § skolstadgan har skolöverstyrelsen bifallit en ansökan om att förlägga jordbruksundervisning till juli månad. Det finns ingen anledning förmoda att motsvarande ansökningar från andra skolor kommer att behandlas på annat sätt.

Statens avtalsverk har den 21 januari 1974 träffat avtal med Tjänstemännens centralorganisation-Statstjänstemannaförbundet (TCO-S) och Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) om arbetstid för lärare vid gymnasieskola med jordbruks-, skogsbruks- och trädgårds- eller lantushållsutbildning m. fl.

Utskottet vill i anledning av yrkandet 3 i motionen 1974: 751 slå fast att styrelse för skola med jordbruksutbildning har rätt och såsom ansvarig för utbildningen även skyldighet att förlägga skolans läsår till tid då deltagarnas utbyte av undervisningen blir det största möjliga. Det ankommer på styrelsen att anställa den personal som behövs för undervisningen. Med hänvisning till det anförda och till de i det föregående återgivna uttalandena i Aktuellt från Skolöverstyrelsen 1971/72: 62 beträffande läsårets förläggning för jordbruksundervisningen föreslår utskottet att förevarande yrkande i motionen 1974: 751 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Beträffande det i samma motion framställda yrkandet 2 om översyn av de ettåriga eller kortare specialkurserna som avser utbildning för jordbruk har utskottet inhämtat att skolöverstyrelsen enligt 8 kap. 1 § skolstadgan (1971: 235) har bemyndigande att för specialkurser och högre specialkurser fastställa timplaner och kursplaner samt anvisningar och kommentarer för undervisningen. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet förevarande yrkande i motionen 1974: 751.

På den sociala linjen ges undervisning i socialkunskap i årskurs 2. Denna undervisning, som omfattar fem veckotimmar, bör enligt motionen 1974: 226 kompletteras med socialpraktik.

För att stoffet i socialkunskap skall konkretiseras bör enligt läroplanen studiebesök samt intervjuer och andra enklare undersökningar ingå som en integrerad del av undervisningen. Väl inplanerade besök i skolan av exempelvis tjänstemän från sociala institutioner kan enligt läroplanen också vara av stort värde för undervisningen. Arbetsmarknadsstyrelsen har tillsammans med skolöverstyrelsen och universitetskanslersämbetet tillsatt en arbetsgrupp för att inventera det antal platser för praktik m. m. som utbildningsväsendet behöver och som arbetslivet kan ställa till förfogande. Med hänvisning till läroplanens anvisningar beträffande undervisningen i ämnet socialkunskap och till den utredning som görs av nämnda arbetsgrupp för praktikfrågor avstyrker utskottet bifall till motionen 1974: 226.

I motionen 1974: 748 begärs åtgärder i syfte att ge elever på de yrkesinriktade linjerna viss utbildning i samhällskunskap.

I betänkandet Yrkesutbildningen (SOU 1966: 3) föreslog yrkesutbildningsberedningen att ämnet arbetslivsorientering skulle omfatta en veckotimme. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 maj 1970 angående läroplan för gymnasieskolan utökades undervisningen i detta ämne till två veckotimmar. Med hänvisning härtill och till att en ytterligare utökning av den samhällsorienterande undervisningen på dessa linjer skulle innebära en motsvarande minskning av undervisningen i arbetsteknik och fackteori avstyrker utskottet bifall till motionen 1974: 748.

Enligt motionen 1974: 1366 är nuvarande utbildning av ortoptister inte tillfredsställande. Motionärerna föreslår dels en kartläggning av behovet av ortoptister, dels en översyn av utbildningen.

Frågan om utbildning av ortoptister behandlades av 1973 års riksdag (mot. 1973: 456, UbU 1973: 26, rskr 1973: 175). Därvid hemställde riksdagen att Kungl. Maj:t tog initiativ som syftar till nordisk samverkan om utbildning av ortoptister. Då utskottet förutsätter att frågor som gäller utbildningens uppläggning kommer att tas upp i detta sammanhang bör den förevarande motionen 1974: 1366 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Kungl. Maj:t föreslår att medel för budgetåret 1974/75 anvisas för en samlad resurs för stödundervisning och samordnad specialundervisning i gymnasieskolan om 0,65 veckotimme för varje klass inom kommunen. Härtill kommer som en ytterligare resurs för specialundervisning dels specialklasser i ungefär samma omfattning som innevarande läsår, dels vissa klasser med specialinriktad kursplan i yrkestekniska ämnen som enligt propositionen avses bli prövade fr.o. m. budgetåret 1974/75.

I motionen 1974: 764 föreslås att den samordnade specialundervisningen förstärks i enlighet med ett av skolöverstyrelsen i anslagsframställningen för budgetåret 1974/75 framlagt förslag, vilket innebär att det — förutom nuvarande resurs för stödundervisning om 0,5 veckotimme per klass — i gymnasieskolan skall finnas en resurs för samordnad specialundervisning som motsvarar 0,026 veckotimme per elev. Även elev med annat handikapp än syn- eller hörselskada eller nedsatt rörelseförmåga förutsätts komma i fråga för samordnad specialundervisning enligt överstyrelsens förslag.

Enligt utskottets mening har skolöverstyrelsen anfört goda skäl för förslagen. Utskottet är emellertid inte berett förorda att skolöverstyrelsens förslag såsom yrkas i motionen 1974: 764 genomförs redan fr. o. m. nästa budgetår. Utskottet förutsätter att förslag innebärande ökade resurser för den samordnade specialundervisningen kommer att föreläggas nästa års riksdag. Utskottet föreslår att riksdagen som sin

mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om samordnad specialundervisning i gymnasieskolan.

Kungl. Maj:ts under förevarande anslagsrubrik i övrigt redovisade förslag föranleder inte någon crinran från utskottets sida, varför utskottet tillstyrker desamma.

Aberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet med anledning av motionen 1974: 764 yrkandena 1 och 3 anfört beträffande samordnad specialundervisning,
2. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 764 yrkandet 2 till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 438 000 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motionen 1974: 228,
4. att riksdagen beträffande läsårets förläggning vid gymnasieskolans jordbrukslinje och tillhörande specialkurser avslår motionen 1974: 751 yrkandet 3,
5. att riksdagen beträffande vissa specialkurser avslår motionen 1974: 751 yrkandet 2,
6. att riksdagen avslår motionen 1974: 226,
7. att riksdagen avslår motionen 1974: 748,
8. att riksdagen avslår motionen 1974: 1366.

2. **Bidrag till studie- och yrkesorientering.** Kungl. Maj:t har under punkten D 19 (s. 171—174) föreslagit riksdagen att till Bidrag till studie- och yrkesorientering för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 43 308 000 kr.

Motionerna

1974: 745 av herr Hjorth (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger till känna vad i motionen anförts om lika principer för myndigheternas information om studie- och yrkesorientering i skolorna,

1974: 761 av herrar Norrby (c) och Eriksson i Ulfsbyn (c) i vad avser hemställan att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att skolöverstyrelsen i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen och kriminalvårdsstyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheterna att vidga syo-verksamheten i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkandet i sista att-satsen),

1974: 1028 av herr Bohman m. fl. (m) i vad avser hemställan att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om redovisning av den nu pågående försöksverksamheten med syo-funktionärer (yrkandet 6),

1974: 1030 av herr Dancell (m) i vad avser hemställan att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar att den fortsatta syo-verksamheten inriktas på att varje elev skall kallas — med viss regelbundenhet — till personliga samtal om framtida studie- och yrkesval (yrkandet 1).

Utskottet

Genom beslut av 1971 års riksdag infördes på försök en organisation för studie- och yrkesorientering (prop. 1971: 34, UbU 1971: 21, rskr 1971: 214). Försöksverksamheten skulle omfatta en femårsperiod. Från förevarande anslag utgår statsbidrag till kostnader för studie- och yrkesorienteringen i form av schablonbelopp. Delningstalet för beräkning av antalet schablonbelopp för kommun är 750 vid ett elevantal av 3 000 eller lägre och 800 vid ett elevantal av 3 001 eller högre. Schablonbeloppet uppgår f. n. till 60 000 kr.

Kungl. Maj:t har den 4 juni 1971 uppdragit åt skolöverstyrelsen att inom ramen för det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet utvärdera försöksverksamheten med den nya organisationen för studie- och yrkesorientering och fortlöpande till Kungl. Maj:t redovisa erfarenheter bl. a. beträffande utformningen av den lokala organisationen i olika kommuner och förverkligandet av programmet för studie- och yrkesorienteringen.

Genom beslut den 20 december 1973 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser om yrkesvalslärare i grundskolan att gälla under försöksverksamheten inom studie- och yrkesorienteringen fr. o. m. den 1 juli 1974 tills vidare t. o. m. den 30 juni 1979.

I motionen 1974: 1028 hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om redovisning av försöksverksamheten med studie- och yrkesorienteringsfunktionärer.

Enligt vad utskottet erfarit leds förutnämnda utvärderingsarbete inom skolöverstyrelsen av en särskild arbetsgrupp för den nya studie- och yrkesorienteringsorganisationen. I denna grupp ingår representanter för arbetsmarknadsstyrelsen, universitetskanslersämbetet, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet och skolöverstyrelsen. Delundersökningar inom utvärderingsprojektet utförs av olika forskningsinstitutioner. Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag skall skolöverstyrelsen fortlöpande redovisa erfarenheterna av försöksverksamheten. Härav torde följä att skolöverstyrelsen successivt kommer att överlämna delrapporter från sitt utvärderingsarbete. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att förevarande yrkande i motionen 1974: 1028 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Beträffande yrkandet i motionen 1974: 1030 att varje elev med viss regelbundenhet bör kallas till personliga samtal med studie- och yrkesorienteringsfunktionären vill utskottet understryka vikten av att studie-

och yrkesorienteringsfunktionären i sin verksamhet spelar en aktiv roll när det gäller att nå kontakt med såväl elever som deras föräldrar. Enligt det i propositionen 1971: 34 angivna programmet för studie- och yrkesorienteringen skall enskild vägledning äga rum. Som framgått av det föregående skall studie- och yrkesorienteringsverksamheten i sin helhet bli föremål för utvärdering. Frågor om hur verksamheten praktiskt fungerar kommer därvid att behandlas. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet bifall till ifrågavarande yrkande i motionen 1974: 1030.

I motionen 1974: 745 föreslås att handböckerna "Att välja till årskurs 7, 8 och 9" och "Att välja studieväg" bör bekostas av statsmedel. Det skulle självfallet vara värdefullt om kommun utan kostnad kunde få ifrågavarande publikationer för utdelning i skolorna. Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser sig emellertid utskottet inte kunna tillstyrka bifall till yrkandet i motionen 1974: 745.

Förslag om att studie- och yrkesorienteringsverksamheten skall vidgas till att omfatta bl. a. grundskolans låg- och mellanstadier, särskolan, specialskolan och viss vuxenutbildning förs fram i motionen 1974: 761.

Under nästa budgetår bedrivs för första gången ifrågavarande försöksvisa studie- och yrkesorientering såväl på grundskolans högstadium som i gymnasieskolan. En utvärdering av studie- och yrkesorienteringen bör enligt utskottets uppfattning ligga till grund för en eventuell framtida utvidgad verksamhet i det obligatoriska skolväsendet. I fråga om låg- och mellanstadiernas elever har utskottet erfarit att det inom skolöverstyrelsen finns en arbetsgrupp som sysslar med bl. a. problem kring dessa elevers attityder till yrken och könsroller. För särskolans del anordnas sedan länge, vilket framgår bl. a. av propositionen 1974: 1, bil. 10, s. 381, en utbildning i yrkesvägledning för lärare inom denna skolform. Yrkesvägledningsutbildade särskollärare anses ha god möjlighet att bedöma de psykiskt utvecklingsstörda barnens förmåga till olika yrkesverksamheter. Utskottet vill slutligen erinra om att kommun har rätt att för studie- och yrkesorientering ta i anspråk en del av det s. k. schablon tillägget för kommunal vuxenutbildning. Det är därvid inte uteslutet att använda viss del av denna resurs för studie- och yrkesorientering inom kriminalvården. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till förevarande yrkande i motionen 1974: 761.

Aberopande vad som ovan anförts hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1974: 745,
2. att riksdagen beträffande en utvidgad försöksverksamhet med studie- och yrkesorientering avslår motionen 1974: 761 yrkandet i sista att-satsen,
3. att riksdagen till *Bidrag till studie- och yrkesorientering* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 43 308 000 kr.,

4. att riksdagen beträffande viss redovisning av försöksverksamheten med studie- och yrkesorientering avslår motionen 1974: 1028 yrkandet 6,
5. att riksdagen beträffande studie- och yrkesorienteringens inriktning avslår motionen 1974: 1030 yrkandet 1.

3. **Bidrag till viss vårdyrkesutbildning.** Kungl. Maj:t har under punkten D 20 (s. 174—177) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till Eastmaninstitutet,
2. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet,
3. till Bidrag till viss vårdyrkesutbildning för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 36 315 000 kr.

Motionerna

1974: 170 av herr Henmark (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar fastställa antalet terminskurser för vidareutbildning av sjuksköterskor till 275,

1974: 762 av fröken Pehrsson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen till Bidrag till viss vårdyrkesutbildning anvisar ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 465 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 36 780 000 kr. för vidareutbildning av sjuksköterskor.

Utskottet

Enligt beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968: 66, SU 1968: 108, rskr 1968: 259) har riktlinjer för dimensioneringen av vidareutbildning av sjuksköterskor lagts fast. Riksdagen fann vid sin behandling av denna fråga förra året (prop. 1973: 1 bil. 10, UbU 1973: 5, rskr 1973: 72) ingen anledning att ändra dessa riktlinjer.

Kungl. Maj:t föreslår att under ifrågavarande anslagsrubrik för nästa budgetår anvisas 36 315 000 kr. Vid anslagsavvägningen har medel beräknats bl. a. för 970 terminskurser i grundutbildningen och 260 terminskurser i vidareutbildningen. I motionerna 1974: 170 och 1974: 762 föreslås att medel skall beräknas för 275 kurser i vidareutbildningen.

Även förra året hade riksdagen att taga ställning till förslag om en kapacitet för vidareutbildning av sjuksköterskor som var större än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet fann det bekräftat att det förelåg en uttalad brist på vidareutbildade sjuksköterskor. Med hänsyn till att hittills samtliga medgivna terminskurser inte kunnat anordnas och inte heller samtliga befintliga elevplatser tagits i anspråk ansåg riksdagen det inte meningsfullt att öka utbildningskapaciteten mer än Kungl. Maj:t föreslagit. I skrivelse till Kungl. Maj:t gav riksdagen till känna att åtgärder borde vidtas i syfte att den utbildningskapacitet för vilken

riksdagen anvisar medel skall bli utnyttjad. Såsom framgår av propositionen har Landstingsförbundet under hösten 1973 i samråd med företrädare för skolöverstyrelsen och socialstyrelsen anordnat konferenser med företrädare för alla landsting i syfte att åstadkomma en ökad samverkan mellan utbildningshuvudmännen, bl. a. i vad avser intagning av elever.

Mot bakgrund av tidigare erfarenheter beträffande utnyttjandet av kurser och elevplatser synes det utskottet motiverat att ökningen av antalet terminskurser för vidareutbildning i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag begränsas till 35. Utskottet tillstyrker därför detta förslag och är sålunda inte berett förordna den ytterligare ökning som yrkats i motionerna 1974: 170 och 1974: 762.

Med tillstyrkan även i övrigt av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till Eastmaninstitutet,
2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet,
3. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 samt med avslag på motionerna 1974: 170 och 1974: 762 till *Bidrag till viss vårddyrkesutbildning* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 36 315 000 kr.

4. Kostnader för viss personal vid statliga realskolor m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna D 21—D 26 (s. 177—185) och hemställer

1. att riksdagen till *Kostnader för viss personal vid statliga realskolor* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om grunderna för statsbidrag till studie- och yrkesorientering vid riksinternatskolorna,
3. att riksdagen till *Bidrag till driften av riksinternatskolor* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 8 762 000 kr.,
4. att riksdagen till *Sjöbefälsskolorna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 10 799 000 kr.,
5. att riksdagen till *Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 552 000 kr.,
6. att riksdagen till *Statens skogsinstitut: Avlöningar till lärarpersonal m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.,
7. att riksdagen till *Statens skogsinstitut: Driftkostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 601 000 kr.

5. **Trädgårdsskolan i Norrköping: Utbildningskostnader.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten D 27 (s. 185—186) och hemställer

att riksdagen till *Trädgårdsskolan i Norrköping: Utbildningskostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 973 000 kr.

6. **Trädgårdsskolan i Norrköping: Materiel m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten D 28 (s. 186—187) föreslagit riksdagen att till Trädgårdsskolan i Norrköping: Materiel m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 116 000 kr.

Motionen

1974: 1391 av fru Nilsson i Kristianstad (c) vari hemställs att riksdagen vid sin behandling av propositionen 1974: 1, bilaga 10, under punkten D 28 Trädgårdsskolan i Norrköping: Materiel m. m. beslutar anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 35 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 151 000 kr. att användas för utbyte av traktor.

Utskottet

Utskottet har funnit sig böra förorda att ifrågavarande anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag förs upp med 116 000 kr. Med avstyrkande av yrkandet i motionen 1974: 1391 hemställer därför utskottet

att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 1391 till *Trädgårdsskolan i Norrköping: Materiel m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 116 000 kr.

7. **Bidrag till Bergsskolan i Filipstad.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten D 29 (s. 187—188) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 076 000 kr.

8. **Bidrag till driften av vissa privatskolor.** Kungl. Maj:t har under punkten D 30 (s. 188—190) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av vissa privatskolor för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 13 483 000 kr.

Utskottet. Innevarande läsår får åtta skolor statsbidrag enligt kungörelsen (1964: 137) om statsbidrag till vissa privatskolor (omtryckt 1971: 350). Enligt beslut av 1973 års riksdag (prop. 1973: 1 bil. 10, UbU 1973:

5, rskr 1973: 72) skall statsbidraget till sådan skola, med undantag av Fjellstedtska skolan och Lundsbergs skola, successivt avvecklas om kommun, där sådan skola är belägen, beslutar avveckla motsvarande kommunala bidrag. Om särskilda skäl föreligger kan Kungl. Maj:t medge fortsatt statsbidrag även om det kommunala bidraget dras in.

Genom beslut den 11 maj 1973 har Kungl. Maj:t förordnat att statsbidraget till privatskolorna i Stockholms kommun, med undantag för Franska skolan, skall avvecklas i den takt Stockholms kommunfullmäktige beslutat avveckla motsvarande kommunala bidrag. Därest Stockholms kommun ändrar beslut om avveckling förutsätter utskottet att Kungl. Maj:t gör häremot svarande erforderliga ändringar i sitt beslut.

Vissa frågor rörande enskilda skolor behandlas även i betänkandet 1974:25.

Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet har inte givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Bidrag till driften av vissa privatskolor* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 13 483 000 kr.

9. Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning. Kungl. Maj:t har under punkten D 31 (s. 190—193) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 19 000 000 kr.

Motionen

1974: 760 av herr Nordstrandh m. fl. (m, c, fp) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att statsbidrag skall utgå till Filip Holmqvists handelsinstitut i Göteborg så länge en utbildning motsvarande institutets icke på annat sätt ges inom kommunen.

Utskottet

Från förevarande anslag ersätts kostnader för statsbidrag till enskilda yrkesskolor enligt bestämmelserna i kungörelsen (1971: 342) om enskilda yrkesskolor (ändrad senast 1972: 283). Som en följd av den fortsatta avvecklingen av statsbidrag till enskild yrkesutbildning kan medelsanvisningen under detta anslag enligt propositionen 1974: 1 reduceras med i det närmaste 4 milj. kr. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot anslagsberäkningen.

Beträffande Bar-Lock-institutet och Filip Holmqvists handelsinstitut föreslogs i propositionen 1973: 1 att statsbidraget till respektive skola skulle upphöra fr. o. m. den 1 juli 1974. Riksdagen uttalade inte någon erinran häremot (UbU 1973: 5, rskr 1973: 72).

Av statsrådsprotokollet framgår att mellan Bar-Lock-institutet och Stockholms skoldirektion nyligen träffats ett principavtal om att den vid institutet bedrivna skolverksamheten skall läggas ned senast vid ut-

gången av läsåret 1974/75 och att som ersättning skall inrättas vissa kurser inom den kommunala gymnasieskoleorganisationen. Utskottet är ense med Kungl. Maj:t om att statsbidrag bör kunna utgå till Bar-Lock-institutet även under nästa budgetår om det uppkommer svårigheter att få kommunaliseringen till stånd fr. o. m. den 1 juli 1974.

Till följd av svårigheter att genomföra planerat inordnande av den nuvarande utbildningen i Göteborgs skolorganisation har nedläggningen av Filip Holmqvists handelsinstitut fördröjts. Kungl. Maj:t har den 7 december 1973 uppdragit åt skolöverstyrelsen att i samråd med styrelsen för institutet och Göteborgs allmänna skolstyrelse vidta erforderliga åtgärder i syfte att avvecklingen skall kunna genomföras fr. o. m. den 1 januari 1975. Kungl. Maj:t anser att statsbidrag bör kunna utgå även under nästa budgetår, men därefter helt upphöra att utgå.

I motionen 1974: 760 framhålls att den vid handelsinstitutet anordnade utbildningen är väl anpassad till arbetsmarknadens behov. Då denna utbildning inom överskådlig framtid inte torde kunna ges bättre i det kommunala skolväsendet kan det enligt motionärernas mening inte vara välbetänkt eller ändamålsenligt att inte ta till vara den undervisningserfarenhet och de resurser som finns samlade inom handelsinstitutet. Motionärerna anser att institutet bör beredas möjlighet att fortsätta sin verksamhet så länge utbildning, som i allt väsentligt svarar mot institutets, inte på annat sätt ges inom Göteborgs kommun.

Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet först framhålla att riksdagen i följd inte hade något att erinra mot att statsbidrag övergångsvis fick utgå till bl. a. Filip Holmqvists handelsinstitut. Överläggningar om kommunalisering pågick och det förutsattes vara möjligt att slutföra dessa överläggningar inom sådan tid att ett inlemmande i den kommunala skolorganisationen kunde ske den 1 juli 1974. Utskottet delar Kungl. Maj:ts uppfattning att statsbidrag bör kunna utgå även under nästa budgetår. Utskottet delar, mot bakgrund av riksdagens tidigare fattade beslut om att statsbidraget till institutet skall avvecklas, även Kungl. Maj:ts uppfattning att målet för de pågående överläggningarna bör vara att avvecklingen skall genomföras fr. o. m. den 1 januari 1975. Med hänsyn till i första hand personalen men även eleverna anser utskottet att riksdagen redan nu bör uttala att statsbidrag för ännu ett budgetår, dvs. budgetåret 1975/76, bör kunna beviljas om det visar sig nödvändigt.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 19 000 000 kr.,
2. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet med anledning av motionen 1974: 760 anfört om statsbidrag till Filip Holmqvists handelsinstitut i Göteborg.

10. **Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten D 32 (s. 193—194) föreslagit riksdagen att till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 1 935 000 kr.

Motionen

1974: 1051 av herr Nordgren m. fl. (m, fp) vari hemställs att riksdagen

1. vid behandlingen av åttonde huvudtiteln, punkt D 32, anvisar ett förslagsanslag av 9 milj. kr.,

2. hos Kungl. Maj:t anhåller om ändringar i förordningen av den 28 maj 1959 innebärande att lärlingsbidrag utgår med 2 000 kr. per utbildningsår.

Utskottet

Kungl. Maj:ts förslag innebär att antalet bidragsrum minskas med 300 till 900. Utskottet biträder detta förslag.

I motionen 1974: 1051 föreslås en betydande uppräknig av nu utgående bidragsbelopp. Kostnaderna för budgetåret 1974/75 beräknas av motionärerna härigenom komma att överstiga det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet med drygt 7 milj. kr. Utskottet, som noterar att skolöverstyrelsen inte föreslagit någon höjning av grundbidraget, kan inte biträda motionärernas yrkande härom. Utskottet föreslår att under förevarande anslagsrubrik i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas 1 935 000 kr.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 1051 till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 935 000 kr.

11. **Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov. Vissa kurser för ingenjörer m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna D 33—D 34 (s. 194—195) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* ett anslag av 45 000 kr.,

2. till *Vissa kurser för ingenjörer m. m.* ett reservationsanslag av 680 000 kr.

Stockholm den 7 mars 1974

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Larsson i Staffanstorp (c), Jönsson i Arlöv (s), Nordstrandh (m), Wiklund (s), Elmstedt (c), Gustafsson i Barkaröy (s), fröken Hörlén (fp), fru Gradin (s), herr Johansson i Skärstad (c), fru Dahl (s), fru Sundberg (m), herrar Sundgren (s), fröken Rogestam (c) och fru Nordlander (vpk).